

ARNHEMSCHE SCOURANT.

WOENSDAG 14 JULI.

De prijs dezer Courant, die geregeld vijfmaal 's weeks wordt uitgegeven, en wel op Dingsdag, Woensdag, Donderdag, Zaterdag en Zondag, is f5 in de drie maanden.

De prijs der Advertentiën is, van een regel, f1.00, en voor elken regel daarboven 30 centen, behalve 35 centen zegelregt, voor elke plaatsing.

Buitenlandsche berigten.

ENGELAND.

Londen, 30 juli. Volgens bijzondere berigten uit Parijs beschouwde men aldaar de verzoening tusschen de Britsche en Fransche hoven als na ophanden. Men vond daarvan, onder anderen, een bewijs in de wijze, waarop koningin *Victoria* den gewezen Franschen gezant bij zijn afscheid en zijn opvolger ontvangen heeft.

— Men spreekt, intusschen, van nieuwe pogingen van het Fransche kabinet, om *Narvaez* weder te Madrid aan het hoofd der zaken te krijgen en van een ontwerp in verband met Spanje, om plannen in Noord-Afrika tegen Marokko door te zetten.

— Het Nederlandsche oorlogs-stoomschip *Cycloop* is te Woolwich aangekomen, om den Grootvorst *Constantyn* van Rusland naar Rotterdam over te voeren.

— De berigten wegens den oogst in het vereenigde koninkrijk luiden voortdurend allergunstigst, zoowel wat hoeveelheid als hoedanigheid betreft. Gelijk elders, brengt daartoe veel mede de aard van den zomer, waarin veel regten valt, die echter door matige warmte wordt opgewogen.

— Men heeft regtstreeksche berigten uit Mexico, doch zij behelzen niets nadere nopens de krijgsvruchten. Te Vera-Cruz heerschten vele ziekten onder de bezetting.

De loop der gebeurtenissen doet vooronderstellen, dat de Amerikanen thans wel in het bezit van de hoofdstad des rijks zullen zijn; doch men meent hier altijd, dat de moeilijkheden dan eerst voor hen beginnen zullen. De verbittering der bevolking nam, zoo het schijnt, toe; aan den anderen kant is *Santa Anna's* opvolger meer tot vrede gestemd. De Amerikanen zullen waarschijnlijk, als hoofvoorwaarde daarvan, den afstand van een deel van Californie stellen en eene aanzienlijke oorlogsschatting. Overigens erkent men hier, dat noch voorzigtigheid, noch vastberadenheid in den raad der Mexicanen hebben voorgezeten.

— Woensdag jl. is een brievenbesteller, des morgens ten acht ure, door drie lieden aangevallen, waarvan een hem met een ijzeren werktuig een slag aan de slapen toebrengt. Op zijn herhaald geschreeuw, kwamen eenige lieden aansnellen, waarop de onverlaten de vlugt namen. Het is gelukkig, dat hij de tas, waarin de brieven waren, stevig vasthield, daar men zegt, dat een der brieven £100,000 bevatte; meer dan 36 jaren had deze man als brievenbesteller dienst gedaan. Het postkantoor heeft eene belooing van £300 en de bankiers uit Lombardstreet eene even groote belooning, toegezegd aan dengene, welke de daders van dit misdrijf kan aanwijzen.

FRANKRIJK.

Parijs, 30 juli. In de verdere zitting van het Hof der Pairs op gisteren, heeft de voorzitter de ondervraging der beschuldigten voortgezet en wel na die van den heer *Cubières* ten einde gebragt, den heer *Parmentier* ondervraagd. Men heeft opgemerkt, dat, terwijl bij deze zitting de heer *Teste* ten hoogste ontroerd was en ook de generaal *Cubières* zijne aandoeningen nauwelijks kon bedwingen, de heer *Parmentier* daarentegen zeer welgemoed scheen en zich zelve zoowel als zijne woorden ten volle meester was. Hij heeft op de hem gedane vragen met gevatheid geantwoord, en omtrent de betrekkingen, die er tusschen hem en den generaal *Cubières* be-

stonden, duidelijke ophelderingen gegeven. Zijne antwoorden hadden de strekking om aan te toonen, dat er geene omkoopning was beproefd veel minder tot gebragt; dat deze geheele omkoopning, waaraan hij nimmer geloof heeft gehecht, slechts een voorwendsel was om van de maatschappij voor de zoutmijnen van Gouhenans de beschikking over eenige fondsen te verkrijgen. Op het einde der zitting beloofde de heer *Cubières* de plaats te doen kennen, waar zich de oorspronkelijke brieven bevonden, waarvan alleen de kopijen bij de instructie voorhanden waren. Dit is ook werkelijk geschied; want in de zitting van het hof op heden werden deze oorspronkelijke stukken voorgelezen. Na eene ondervraging van den heer *de Malleville*, vice-president van de Kamer der Afgevaardigden, den heer *Marrast*, redacteur van de *National* en den advocaat *Cuzon* aangaande de wijze, waarop zij in bezit waren gekomen van de stukken betreffende deze zaak, werd een aanvang gemaakt met de ondervraging van den heer *Teste*, die begon met zijne meening te ontwikkelen, dat de bewuste kompanieschap regt had om de concessie voor de zoutmijnen van Gouhenans te verkrijgen, en dat derhalve geene omkoopning noodig was. Bij het vertrek van den post duurde deze ondervraging nog voort.

— Het gerucht heeft geloopt, dat de heer *Pellapra* heden voor het Hof der Pairs was verschenen. Doch van den anderen kant verneemt men, dat de heer *Pellapra* uit Brussel verscheidene brieven aan zijne vrienden heeft geschreven, welke door deze aan de Kamer zijn medegedeeld.

— Het bevestigt zich, dat de heeren *Teste*, *Cubières* en *Parmentier* in hechtenis zijn gesteld. Gisteren zijn zij in de conciergerie geplaatst, krachtens een bevel, door de commissie, op requisitoir van den procureur-generaal, nitgevaardigd.

— Behalve de zaak der zoutmijn van Gouhenans, is nog eene andere aanhangig, die niet minder ergernis verwekt, te weten, van een' ambtenaar met name *Benier*, den zoon, die, onwettiglijk van de verplichting ontheven zijnde van het storten van eene som tot waarborg van een trouw beheer, in 15 jaren tijds, onder het oog der administratie, een aantal koopen heeft gesloten, en die, bij zijn sterven, een zeer beduidend deficit heeft nagelaten, zonder dat het blijkt, dat zijn beheer ooit door eenige inspectie is nagegaan of bemoeijelijkt geworden.

Zijn aanklager was zekere heer *Texier*; doch in plaats van de zaak te onderzoeken, zette men den heer *Texier* af van zijnen post, zoodat hij van verdriet overleden is. Ook de heer *Benier* is gestorven, doch in het volle genot van het vertrouwen zijner chefs en in het bezit zijner betrekking.

De heer *Luneau* heeft deze schanddaad in de Kamer der Afgevaardigden uiteengezet.

— Men verneemt, dat, behalve de heeren *Pellapra* en *Benier*, nog een ander persoon zich aan de vervolgingen der justitie heeft onttrokken. De hier bedoelde is de directeur van het militair hospitaal van Gros-Cailou, op wien insgelijks, ter zake van zijn beheer, eene zware beschuldiging drukt, doch die zich, dezer dagen, door de vlugt heeft trachten te redden.

— Nog wil men, dat de heer *Soyer*, aan wien in den laatsten tijd, zoo door de stad Parijs als van gouvernementswege, de vervaardiging van allerbelangrijkste gegoten beeldwerken was opgedragen, zich in staat van faillissement verklaard en een aantal kanonstukken, die hem door den minister van oorlog tot het bovengemeld einde toevertrouwd waren, verduisterd of heimelijk verkocht heeft. De heer *Soyer* heeft de vlugt genomen. Zes personen zijn reeds in hechtenis.

Het schijnt inderdaad, naar hetgeen men dezer dagen in Frankrijk, in dat land, weleer zoo vermaard wegens zijn hooggestemd gevoel van eer en zijne loyauiteit, ziet gebeuren, dat aller gemoederen door één

hartstogt bezielde worden, namelijk door de zucht naar stoffelijk genot en naar het bezit van het, op welke wijze ook, verkregen vermogen, om zich dat genot te verschaffen.

— Men schrijft uit Rijssel van den 8sten juli: Een geestelijke, die dikwijls de reis naar Doornik deed, is door de commiezen bij de poort aangehouden, terwijl zij hem vroegen, of hij niets aan te geven had. In weerwil van zijne herhaalde ontkenning werd hij in een rijtuig naar het bureau van politie gebragt en aldaar gevisiteerd, als wanneer men een zeer kostbaar stuk kant bij hem vond. Het is allerwaarschijnlijkst, dat hij verraden is door iemand, die er belang bij had, dat deze sluikerij ontdekt wierd.

BELGIE.

Brussel, 31 juli. De *Moniteur* maakt heden het besluit bekend, waarbij de graaf van der *Straeten Ponthoz* wordt benoemd tot buitengewoon gezant en gevolmagtigd minister bij den heiligen Stoel. Deze benoeming wekt algemeen verontwaardiging op, daar het gouvernement, dat reeds zijn ontslag heeft genomen en binnen zeer weinige dagen werkelijk aftreden zal, zulk een' belangrijken post nog begeeft. Zelfs wil men daaruit afleiden, dat het aftredende ministerie, hetwelk de belangrijkheid dier benoeming niet loochenen kan, nog middelen zoekt, om zijne aftreding te bemoeijelijken en zoo doende aan het roer van den staat te blijven.

— Het bijeenbrengen van een nieuw bewind zal kwalijk langer dan 10 à 14 dagen kunnen worden uitgesteld. Men schijnt daartoe te wachten op het plaats grijpen van de veranderingen der provinciale raden, om dan tevens eene verandering tot stand te brengen in het personeel der gouverneurs en andere maatregelen, van welke men het thans nog ongeraden acht te spreken. Het is ook mogelijk, dat men nog eenigen tijd zal willen dralen, om den heer *Malou*, bij zijn aftreden als minister, regt te geven op een jaargeld van 6000 franken.

De bewindslieden hebben nog, in weerwil van hetgeen deswege was aangekondigd, verscheidene hunner aanhangers bevorderd, inzonderheid notarissen benoemd, en wel tegen den onbepaalden wensch der Kamers van notarissen. De heer van der *Straeten Ponthoz* is benoemd als gezant te Rome; de heer *Vermersch* als minister te Athene.

Binnenlandsche berigten.

's *Gravenhage, 31 juli.* Gisteren, den vermoedelijk verjaardag van de uitvinding der boekdrukkunst, gaven de leden van de sedert eenigen tijd opgerigte boekdrukker-vereening *Laurens Coster*, hier ter stede, eene prachtige banier ten gescheuke aan de sedert eenige jaren alhier bestaande vereening van boekdrukkersgezellen, welke, naar men zich herinneren zal, zich onder anderen ten doel gesteld had, door onderlinge bijdragen kameraden bij ziekte als anderszins te ondersteunen en om aan de uitspattingen op den Koppermaandag gebruikelijk een einde te maken. De uitreiking van deze banier, welke bestemd is, om door de boekdrukkersgezellen bij plegtige gelegenheden gedragen te worden, had in *Diligentia* plaats, waarbij de heer van *Zeggelen* eene korte, maar even hartelijke als gepaste, rede uitsprak. Uit naam zijner kameraden bedankte een der gezellen voor het hun vereerende geschenk. De banier is van blaauw fluweel met gouden randen. In het midden ziet men *Laurens Coster's* borstbeeld, van boven het wapen der stad, van onderen twee in elkander sluitende handen en rondom het borstbeeld de woorden: *Door eendragt 't zaam verbonden*.

— Sommige dagbladen spreken van onrust, van gisting, of wat dies meer zij, in deze en andere steden. Reeds heeft de *Arnhemse Courant* dit gisteren wedersproken voor zooveel die stad betreft. Wij kunnen verklaren, dat het gemeide gerucht, ook voor zoo veel deze stad aangaat, ten eenemale logenachtig is, en dat er hier gelukkig geen zweem van gisting bestaat. Daar wij der waarheid meenen getrouw te moeten zijn, zoo achten wij ons verplicht, dat logenachtige en uit de lucht gegrepen gerucht ten stelligste te moeten tegenspreken.

's *Gravenhage, 31 juli.* In de zitting van de

Tweede Kamer der Staten-Generaal, van heden zijn ingekomen drie missives, als van de heeren: de *Monchij*, *Hoffman* en *Kniphorst*, die kennis geven, dat zij vooralsnog verhinderd worden aan de werkzaamheden der Kamer deel te nemen, en wel de eerste ten gevolge van eigene ongesteldheid, en de laatste uithoofde van ongesteldheid zijner echtgenoot.

Is ontvangen een koninklijk besluit, waarbij het lid der Tweede Kamer jhr. mr. *P. van Akerluken* benoemd wordt tot lid van de Eerste Kamer, welk besluit effect zal sorteren van af 10. oktober aanstaande. — Aangenomen voor kennisgeving.

Zijn ingekomen zes verzoekschriften als: 10. een uit Oosterhout, betreffende de tien-jarige herziening van de kadastrale leggers; 20. een uit Winschoten wegens de herziening der verordeningen nopens het stem- en kiesregt; 30. een van baron *Callot d'Escu-ris*, uit Gravenhage, houdende bedenkingen tegen den voorgestelden titel van het Strafwetboek, ten aanzien van loon en laster; 40. een uit Gelderland, nopens het onvoldoende der bepalingen van het derde boek van het Wetboek van Strafrecht; 50. een van *J. van Santen c. s.*, roomsch-katholieke kerkvoogden van de bisschoppelijke klerzij, die de medewerking der Kamer verzoeken tot het doen ophouden van het sedert vijf jaren bestaande verschil tusschen de regering en de oud-bisschoppelijke klerzij. — Verzending aan de commissie.

Zijn ingekomen de volgende boekwerken: als: 10. een van professor *Boscha*, zijnde een brief aan een lid der Tweede Kamer, nopens het staats-examen; 20. van den *Honert*, over het tarief der notarissen enz.; 30. *Moniteur des Indes*, jaargang II no. III; 40. de beoordeelaars der begroting van oorlog beoordeeld. — Plaatsing in de boekerij.

Ingevolge het voorschift van het reglement van orde, wordt er overgegaan tot de zamenstelling der afdelingen voor de maanden juli en augustus en worden tot voorzitters en tweede voorzitters gekozen: 10. afdeling, de heeren *van Panhuijs* en *van Dam van Isselt*; 2de afdeling, *Faber van Riemsdijk* en *Enschede*; 3de afdeling, *Telling en Cost Jordens*; 4de afdeling, *Star Busmann* en *Schooneveld*; 5de afdeling, *Luzac* en *van Goltstein*.

Daar het uur reeds ver gevorderd is, zoo worden de beraadslagingen over de ontwerpen van wet, uitmakende het nieuwe Wetboek van Strafrecht, bepaald op morgen ochtend ten 11 ure.

's Gravenhage, 23 juli. Bij besluit van den 8sten dezer, no. 52, heeft Zijne Majesteit tot ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw benoemd den heer *C. Hooijer*, predikant bij de hervormde gemeente te Zalt-Bommel.

Bij besluit van den 7den juli jl., no. 54, heeft Zijne Majesteit goedgevonden:

tot wethouder der stad Arnhem, in plaats van wijlen *T. C. C. Feeren*, te benoemen den heer *L. J. Böhlingk*, lid van den raad aldaar;

Bij koninklijk besluit van den 9den juli 1847, no. 74, zijn benoemd:

tot derden commies ten postkantore te Arnhem, de heer *J. E. Mispelblom Beijer*, thans vierde commies op hetzelfde kantoor;

tot vierden commies ten postkantore te Arnhem, jhr. *C. A. H. Mollerus*, thans vijfde commies ten postkantore te Amsterdam;

Groningen, 30 juli. Naar het schijnt te blijken ook uit de eerste stemming, waarbij al dadelijk 18 stemmen zich op den heer *Wichers* hadden verenigd, en 15 op den heer *de Sturler*, heeft er 's avonds vóór de verkiezing — even als ten vorigen jare — eene bijeenkomst plaats gehad. ten einde gezamenlijk den kandidaat te bepalen. Dit blijkt nu echter, van weerszijden geschied te zijn.

Zwolle, 23 juli. In de zitting der provinciale staten van voortleden vrijdag, werd door den voorzitter medegegeld de aanbevelingslijst van 6 personen voor een lid van het provinciaal gerechtshof, ter vervulling der vacature, welke ontstaan is door de verleening van het eervol ontslag aan den heer *mr. B. Eeckhout*. De lijst is aldus te zamen gesteld: *mr. L. J. Rietberg*, lid der arrondissement-regtbank te Zwolle; *mr. J. J. de Bruijn*, griffier van het provinciaal gerechtshof; *mr. H. Krönenberg*, kanton-regter te Volleshoven; *mr. G. A. IJssel de Schep-per*, advocaat aan de regtbank te Deventer en notaris te Oist; jhr. *mr. J. W. van Thijsse Hannes*, officier bij de regtbank te Almelo; *mr. J. C. Bijs-terbos*, advocaat te Kampen.

De keus der staten zal plaats hebben in de zitting van heden.

Arnhem, 22 juli. De wedrennen, op heden gehouden, zijn belangrijk geweest en werden vereerd met de tegenwoordigheid van HH. KK. HH. de prinszen van *Oranje* en *Alexander*. De uitslag van dezelfde was, dat voor de wedren (Prog. no. 2) de prijs van f500. te beurt viel aan den heer *J. B. Loisset* voor het paard *The Drummer*. Eene premie van f75 aan den hengst *Wellington*. (Prog. no. 3) Bijde heeren-wedren behaalde *Widgeon*, paard van Z. K. H. den prins *Alexander* de pot, welk paard, bij verlotting, te beurt viel aan den heer *van Lennep* te Amsterdam. De prijs van f500 (Prog. no. 5) werd behaald door het paard *Urani* van de Velscher societeit, terwijl de premie op het paard *Giant* van Z. K. H. den prins *Alexander* is gevallen. In de harddraverij (Prog. no. 6) behaalde het paard *Nathalia* den prijs en het paard *Mirza* de premie. Voor de harddraverij (Prog. no. 7) ontving het paard *Let* van *W. van*

der Toorn uit Oosterhout de som van f100 benevens de inleggelden, terwijl, eindelijk, bij de *course d'amateurs Arifful Dodges* van de Velscher societeit den prijs en *Albion* van den hertog van *Leed* de premie behaalde.

Mengelwerk.

Varia.

's Gravenhage, — juli.

De *Gazette des Tribunaux* en andere Parijsche dag-bladen geven een uitvoerig verslag van het vonnis der arrondissement-regtbank van 's Gravenhage, waarbij onlangs de heer *VAN BIERVOORDE* werd vrijgesproken van loon jegens den koning.

»Deze uitspraak» — zegt de *Gazette* — »werd door de talrijke toehoorders begroet met den kreet van: *Leven de Hollandsche regters!* en met daverend hand-geklap.»

De 's Gravenhaagsche regtbank heeft zich met haar vonnis een' Europeischen naam verworven. De minister van justitie en zijn *Journal de la Haye* hebben er eene nieuwe nederlaag bij ingelegd.

In de zitting der Fransche Kamer van Pairs, van den 3den dezer, deed de markies *VAN BARTHELEMY* verslag van eene petitie, waarbij zes ingezetenen van Parijs, uitmakende het Fransche comité van houders van Spaansche schuld, de Kamer smeeken, dat zij tusschenbeiden komen moge, ten einde de Spaansche regering worde genoopt, om eere te doen aan hare buitenlandsche schuld, wier interesten sedert den 1sten november 1836 niet meer betaald zijn. — De Kamer van Pairs heeft besloten deze petitie te verzenden aan den minister van buitenlandsche zaken. (Men zie het *Journal des Débats* van den 4den dezer.)

Zullen onze Kamers nooit iets doen ten behoeve onzer zoo schandelijk te leurgestelde houders van Spaansche schuld?

Het *Handelsblad*, van den 3den dezer, meldde, dat de heer *VAN HALL* het de advertentiën had ontnomen betreffende de administratie van het postkantoor, welke het steeds kosteloos plaatste en welke voortaan, tegen betaling, in de *Stads-Courant* zullen worden geplaatst.

Bij dien ministeriëlen maatregel kan, voorzeker, het *Handelsblad* de schouders ophalen. Het lijdt er volstrekt niet bij, naardien het de bedoelde advertentiën kosteloos plaatste; wie er bij lijdt, het is de schatkist (of liever het volk, hetwelk de schatkist vult) naardien nu voortaan de vroeger kosteloos geplaatste advertentiën tegen betaling zullen worden geplaatst. Deze consideratie, echter, is, bij de grootte verkwistingen onzer behouders, van minder belang. Wat meer opmerking verdient, het is het beginsel, waaruit de maatregel voortvloeit. »Men» treedt openlijk op als wederpartij der onafhankelijke pers, en poogt haar te schaden. Gold zoodanig gedrag een blad, hetwelk de grenzen der polemiek overschreed, regterlijk veroordeeld, of ook maar slechts vervolgd werd, het zou verschoonbaar, natuurlijk kunnen geacht worden. Maar, daar de polemiek van het *Handelsblad* steeds allezius gematigd, ingetogen, zachtmoedig bleef; daar er nooit kwestie was van vervolging tegen dat blad; daar het, gevolgelijk, niets anders deed dan op eene verdienstelijke wijze gebruik maken van het grondwettig regt van vrije beoordeeling — zoo mag men vragen: is de regering gerechtigd, om zoodanig blad vijandig behandelen? Mag zij zich ten doel stellen vrije discussiën te belemmeren, te benadeelen?

Laat de heer *VAN HALL*, als particulier, zijne advertentiën plaatsen in welk blad hij wil; laat hij het eene, zooveel hij wil, bevoordeelen boven het andere; maar als minister van financiën, als rijks-ambtenaar, heeft hij dezelfde vrijheid niet. Ik, voor mij, althans, geloof, dat als een rijks-beambte, hoe hoog ook geplaatst, het voorbeeld mogt willen volgen, voor eenige jaren door den gouverneur van Gelderland gegeven, in zijnen kruistogt tegen de *Arnhemse Courant*, zulks niet meer zoo geheel strafeloos afloopen zou. Men herinnert zich, hoe toenmaals de baron *VAN HECKEREN VAN KELL* aan de *Arnhemse Courant* niet alleen de advertentiën van het provinciaal gouvernement ontnam, maar hoe ook allerlei provinciale autoriteiten werden uitgenoodigd ereneens te handelen. Ten gevolge daarvan leed de uitgever der *Arnhemse Courant* aanmerkelijke schade; hij en zijn huisgezin moesten duur boeten voor het onafhankelijk karakter en de opregte vaderlandsliefde van den heer *THIEME*. Mijnes achtens, ware welgemelde heer toen ten volle gerechtigd geweest, om eene burgerlijke vordering tot schadevergoeding tegen den gouverneur in te stellen. Geschiedde het niet, het was welligt, omdat toenmaals onze regterlijke magt nog niet zooveel waarborgen aanbood. Maar thans bezitten wij een' Hoogen Raad, die geen aanzien kent van persoon en dien de natie als haar palladium vereert. Dezen zou men thans ontwijfelbaar inroepen tegen overmoedigen euvelmoed en deze zou, leed een burger schade in de wettige oefening zijner regten, ongetwijfeld degenen, die hem de schade toebrengt, tot schadevergoeding veroordeelen. De armen van den Hoogen Raad zijn lang genoeg, om den heer *VAN HALL* ook op zijn verheven standpunt te bereiken.

Zoo is dan jonker *PIETER VAN AKERLAKE* beoorend tot lid der Eerste Kamer: behoudens zijne natuurlijke roeping, om eerst in de Tweede Kamer nog eenige ministeriële voordragten te bewilligen. Dood-eenvoudig, als *PIETER VAN AKERLAKE*, kwam de Hoornsche boer in de Kamer; onvermoed schreeuwde en stemde hij er ten behoeve van het bestuur, oud en nieuw. Hij werd ridder; hij werd jonker; hij werd burgemeester; en nu, eindelijk, het toppunt van im-populariteit bereikt hebbende en door de geheele onafhankelijke pers als een der ergste paddestoelen van den Nederlandschen bodem beschouwd, werd hij benoemd tot lid der Eerste Kamer. Dit bezorgt hem voor levenslang een inkomen van f3000. Ziet men nu het behoud zijne trawanten zoo belooven, en, gevolgelijk, anderen aanmoedigen om hun voetspoor te drukken, dan mag men de vraag stellen: of niet ook de natie, van hare zijde, iets behoorde te doen ten voordeele van hen, die hare belangen voorstaan?

Als de heeren *THORBRCKE* en *WICHEES*, uit de Kamer verdreven, tot afschrikkend voorbeeld voor andere volksmannen moeten dienen, behoort dan ook de natie niet te denken aan wettige middelen ter afschrikking van hen, die *BRUCH* en *AKERLAKE* tot voorbeeld van navolging mogten willen kiezen? Die zich voor volksvertegenwoordiger uitgeeft, moet zich, althans, aan de beoordeeling des volks, en eventueel dus aan zijne afkeuring onderwerpen. En bijaldien het geoorloofd is, iemand serenades te brengen, is het dan ook niet geoorloofd, zulks met ketelmuziek te doen? Welke wet verbiedt, eenen vertegenwoordiger, over wien men ontevreden is, eene deputatie toe te zenden, ten einde het hem in voegzame termen te kennen te geven?

Men hoede zich, echter, voor krenking zijner regter.

Men toone hem slechts, dat men geene achting voor hem bezit. Dat zulks rijst staat, dit heeft nog onlangs de Haagsche regtbank uitgemaakt in het proces tegen den heer *VAN BIERVOORDE*. Waarom zou men, bij voorbeeld, geen welgetykt portret van jonker *PIETER* doen vervaardigen, of een heeltje? voorzien met eenige korte aantekeningen, als, bij voorbeeld:

Anno . . .	Bewilliging der begroting	} Oude van den Ned. Leeuw.
—	Mantel der liefde voor pligt-verzakende ministers.	
1847.	Bestrijding van het voorstel van den heer <i>HOFFMAN</i> .	} Jonkheerlijking.
—	Aanneming der begrotingen	
—	Aanneming van het Strafwetboek.	} Opname in de Eerste Kamer.

Kortom, waarom zou men, tegenover het zoo ijverig beoorend en vervolgend Behoud, voortdurend zoo lijdzaam blijven? *Inter impotentes et validos falso quiescat.*

JAARLIJKSCH VERSLAG van heeren gedeputeerde staten aan de heeren staten der provincie Gelderland, gedaan in de vergadering van den 6den juli 1847.

(Vervolg en slot van no. 335.)

Nationale Militie en Schutterijen.

Even als in 1845, hebben in het afgelopen jaar, gedurende de maand september, weder wapenoefeningen plaats gevonden. Bij Zijner Majesteits besluit van 28 juni 1845 werd bepaald, dat de betrokkene militiens allen uit de ligting van 1844 genomen zouden worden, — dat de bij de regimenten cavallerie en artillerie, mitsgaders bij het bataljon mineurs en saappeurs, ingedeelden buiten oproeping moesten worden gelaten, en dat bij het regiment grenadiers en jagers, zoo mede bij de acht overige regimenten infanterie, alleen de manschappen der gemelde ligting zouden worden opgeroepen, die niet langer dan drie maanden in werkelijke dienst waren geweest. — De ligting van het tegenwoordig jaar is geregeld afgelopen — Bij Zijner Majesteits besluit van 31 januari jl. werd het contingent door deze provincie te leveren, vastgesteld op . . . . . 1089 man.

Aan de corpsen ontraken . . . . . 52 »
Terwijl er, volgens artikel 21 der wet van 8 januari 1817, moesten worden aangevuld. . . . . 8 »

Zoodat het gewone en buitengewone contingent te zamen beliep . . . . . 1149 man.

Ten gevolge van 's konings besluit dd. 15 maart jl. zijn de manschappen, die in het vorige jaar in reserve zijn gesteld, voor den tijd van drie maanden, en wel van 15 mei tot 15 augustus, onder de wapenen geroepen. Om het 1/3 der nationale militie voltallig te houden, zullen eenigen hunner, gedurende één jaar, in dienst behooren te blijven, hetgeen bij het lot uitgemaakt zal moeten worden. — De manschappen zijn wel opgekomen, en waren met den besten geest bezield. Met het meeste genoegen kan men melden, dat zich niemand opzettelijk aan zijne verplichting heeft onttrokken. — De ligting der schutterij is in het afgelopen jaar geregeld ten einde gebracht, en in het tegenwoordige reeds ver gevorderd. — Vroeger werden de kaders der rustende schutterijen, uit hoofde eener in beraadslaging zijnde nieuwe wet, niet aangevuld. Ingevolge eene latere ministeriële aanschrijving evenwel, zullen deze, evenals die der dienstdoende schutterijen voltallig worden gehouden. — De wapenoefeningen der laatstgemelde schutterijen worden volgens de wet gehouden. — Zijne Majesteit heeft beslist, dat debetrekkingen welke de leden der schutterij, in de uitoefening van hunne dienst, als zoodanig, waarnemen, alhoewel daaraan eenig geldelijk voordeel mogt zijn verbonden, geen eigenlijk bezoldigde ambtenaren zijn, en alzoo als vereenigbaar met het lidmaatschap der regterlijke magt moeten worden be-

schouwd. — Het gedrag der onderscheidene troepen verdient eene loffelijke vermelding, en er heerschte tusschen dezelve en de burgerijen de meest gewenschte overeenstemming. — Ten einde voor te komen de vruchteloos te verliezen vergunningen aan militiens, om zich binnen eene maand in de dienst der nationale militie te doen vervangen, zijn, op aanschrijving van het departement van binnenlandsche zaken, de plaatselijke besturen uitgenoodigd, om in het vervolg geene verzoeken, om speciale vergunning tot remplacement, te ondersteunen, dan in die gevallen, waarin de belanghebbende op eene voldoende wijze aantoonen, werkelijk de middelen te bezitten, welke tot bestrijding der kosten, gewoonlijk op de vervanging vallende, worden vereischt, en reeds vordanige maatregelen genomen te hebben, dat er geene redelijke twijfel bestaat, of zij zullen, het remplacement toegestaan wordende, in staat zijn, om dadelijk eenen geschikten plaatsvervanger ter goedkeuring aan te bieden. — De aandacht van het gouvernement ook gevallen zijnde op de menigvuldige aanvragen van militiens, om zich, na hunne onlijving, in de dienst der nationale militie alsnog te doen vervangen, zoo zijn de militie-commissarissen uitgenoodigd, bij gelegenheid der loting de belanghebbenden aan te manen, om zich, ten tijde van de derde zitting der militie-raden, te doen vervangen, daar het remplacement, in het vervolg, na het aansluiten van die zittingen, niet dan zeer zeldzaam en dan nog slechts in dringende gevallen zal worden toegestaan. — Gemeld departement heeft mede, ter voorkoming van alle misvatting, opgemerkt, dat de vergunningen, om de buitenlandsche zeevaart uit te oefenen, bepaaldelijk van toepassing zijn op militiens-verlofsgangers, die op hun eigen of door hen bij substitutie overgenomen nummer, maar geenszins ook op personen, die als plaatsvervangers zijn dienende. — Het ministerie van oorlog heeft de hoofden der daarbij betrokken corpsen gemagtigd, om aan de militiens der ligting van 1843, die vergunning mogten vragen tot het aangaan van een huwelijk, de vereischte toestemming daartoe uit te reiken. — Vijf besluiten dit hoofdstuk met de betuiging, dat de reeds vermelde dood van den heer militie-commissaris T. C. C. Veeren, ook voor dit gedeelte van de dienst te bejammeren is, uithoofde zijner verkregene ondervinding en volkomene kennis van militaire aangelegenheden. Het militie-commissariaat in het ressort Arnhem is, gedurende zijne smartelijke ziekte en opvolgend overlijden, door den heer gouverneur opgedragen en waargenomen geweest door UEd. Gr. Achts medelid E. L. baron van Voorts tot Voorts, welke zich met ijver van deze moeilijke taak heeft gekwetend.

Hooger en lager Onderwijs en daartoe verstrekte toelagen uit de Rijks, Provinciale of Gemeente-Klassen.

Het stedelijk gymnasium te Arnhem bloeit en verheugt zich in deszelfs kundige leeraren. Zulks is mede te Nijmegen en Zutphen het geval. — Omtrent het instituut voor opvoeding; onderwijs, geleerde talen enz. te Elburg, zijn gunstige berichten gegeven. — Te Doesborgh wordt er aan gedacht, om, op het voorbeeld van vele andere plaatsen, de Latijnsche school anders in te rigten, indien de vermeerderingen van kosten daartoe eenigzins met de stedelijke middelen kunnen worden overeengebracht. — Te Wageningen is het getal leerlingen eer toe- dan afgenomen. — De Latijnsche scholen te Tiel, Harderwijk, Culemborg en Doetinchem, blijven, bij voortdoring, aan hare bestemming beantwoorden, — en men vleit zich, dat zwarigheden, welke te Lochem zijn gerezen, zullen worden opgelost. — Die te Groenlo wordt tegenwoordig door zeer weinige leerlingen bezocht. — De instituten voor jonge lieden van den goeuden stand hebben geene noemenswaardige veranderingen ondergaan. — In den loop van 1846 zijn op verschillende plaatsen geheel nieuwe schoolvertrekken gebouwd of reeds bestaande verbeterd. — Te Maas-Bommel (gemeente Appeltern) is de opbouw van eene nieuwe school en onderwijzerswoning voltooid. — Te Andelst (gemeente Valburg) is een geheel nieuw schoollokaal daargesteld. — Te Leuth (gemeente Ubbbergen) is door het plaatselijk bestuur een ander, meer doelmatig en ruimer vertrek voor de schooldienst gehuurd, en met het ameublement in behoorlijken staat gebracht. — Te Groesbeek is de school voor een derde vergroot, en die te Drumpt (gemeente Vadenooijen) aanmerkelijk verbeterd. — Te Druten wordt eene geheel nieuwe school en onderwijzers woning gebouwd. — Met de alzo voortgezette verbetering der schoollocalen houdt de verbetering van het onderwijs eenen gelijken gang. — Meer en meer wordt algemeen het aantal onderwijzers, die met de beste manier van onderrigten goed bekend zijn; terwijl ook het aantal leerlingen steeds vermeerderd. — Een eenige heeft slechts wegens wangedrag door ons moeten ontslagen worden. — Het aantal scholen is als volgt:

1 ^o . Openbare	327
2 ^o . Bijzondere der 1ste klasse	19
3 ^o . Bijzondere der 2de klasse	41

Te zamen . . . . . 387.

Hieronder worden gevonden:

a. Kostscholen voor jongens	4.
b. Kostscholen voor meisjes	2.
c. Dag- en kostscholen voor jongens	29.
d. Dag- en kostscholen voor meisjes	16.
4 ^o . Wel ingerigte kleine kinderscholen	19.
5 ^o . Matressen of bewaarscholen	86.
6 ^o . Huis-onderwijzers	37.

Het aantal leerlingen, die voor korteren of langeren tijd gewone lagere scholen in 1846 bezochten, bedraagt:

Van het mannelijk geslacht	29400.
Van het vrouwelijk geslacht	21492.

Te zamen . . . . . 50892.

Door de provinciale commissie van onderwijs zijn, na afgenomen examen, in de zomer- en najaars-vergaderingen van 1846, en de voorjaars-vergadering van 1847, afgegeven de navolgende acten van algemeene toelating:

als schoolonderwijzer van den 2den rang	16.
» » » » 3den »	31.
» » » » 4den »	26.

als schoolhouderesse . . . . . 12.

In vreemde talen zijn, met gevolg van toelating tot het onderwijzen derzelve, geëxamineerd:

in de Fransche taal	5.
» » Hoogduitsche	5.
» » Engelsche	5.

In deze provincie, eindelijk, zijn thans werkzaam 26 schoolonderwijzers-gezelschappen.

Bij bovenstaande uit het verslag der provinciale commissie van onderwijs getrokken berichten kunnen wij nog voegen; — dat men te Doesborgh voornemens is, een geheel nieuw lokaal ten dienste van het Nederduitsche onderwijs daar te stellen, wijl het tegenwoordige niet ruim genoeg is, en geen terrein genoeg voor gymnastische oefeningen heeft; — dat onder Voorst, in de buurtschap Gietelo, eene voortreffelijke school en onderwijzers-woning is gebouwd; dat eene te Zutphen in 1846 geopende bewaarschool voor kinderen van armen en minvermogenenden zeer wel voldoet, en van stadswege in alles op eenen ruimen voet wordt voorzien; en dat men hoopt, dit jaar de stads-armenschool te Culemborg, waarin aan ruim 330 kinderen onderwijs moet worden gegeven, voltooid te zien. — In 1846 zijn voor scholen door het rijk de navolgende subsidien verleend aan de gemeenten:

Voorst (voor Gietelo)	ƒ 1200
Ophemert	» 700
Druten	» 800
Culemborg	» 800
Arnhem	» 200
	ƒ 3700

En uit de provinciale fondsen aan:

Culemborg	ƒ 1000
Gietelo (onder Voorst)	» 600
Zoelen (voor Kapel-Avesaath)	» 450
Dinxperlo (voor Heurne)	» 900
	ƒ 2950

Kunsten en wetenschappen.

De kundige opzigt van het provinciale archief, de heer J. A. Nijhoff, heeft bijna ter uitgave gereed het vierde deel zijner: *Gedenkwaaardigheden uit de geschiedenis van Gelderland*, loopende over de jaren 1423 tot 1472, zijnde het tijdvak van de regering der hertogen Arnold en Adolf van Eymond. — De ijverige secretaris der stad Harderwijk, mr. G. A. de Meester, heeft uitgegeven: — 1°. een belangrijk werkje, onder den titel van: *De staten van Gelderland onder het licht der geschiedenis*, mitsgaders; 2°. *Bedenkingen tegen het voornemen om de heidevelden door de overbevolking te doen ontginnen.* — Het bouw- en teekenkundig genootschap: *Kunst-oefening te Arnhem* (waaromtrent wij dikwerf hebben uitgebreid, en, om in geene herhalingen te vallen, ons naar vroegere verslagen gedragen) heeft een nieuw gebouw aan het kaserne-plein daargesteld, en telt thans vele leerlingen. — Dat te Nijmegen, onder de zinspreuk: *Oefening kweekt kunst*; bevindt zich in denzelfden bloeienden staat, en heeft in 1846 de derde tentoonstelling van schilderstukken, door levende meesters vervaardigd, gehouden. — Bij de teeken- en bouwkundige school te Zutphen bejiveeren de onderwijzers zich bij voortdoring, om het onderwijs doeltreffend in te rigten, bijzonder ten gevalle van hen, die slechts in teeken-, boetseer- en bouwkunst den weg zoeken tot behoorlijke vordering in hunne handwerken. De leerlingen nemen over het algemeen de lessen trouw waar, en stellen de gegevne gelegenheid, om zich te bekwaren, op prijs. Van de met gratis onderwijs begunstigen mogten van de 17, bij de algemeene mededinging, 5 premien verworven. Voor het vak der handteekenkunde zijn er thans 87, voor dat der bouwkunde 30 ingeschreven. Bij de gehoudene kunstbeschouwing droegen vooral de goedkeuring weg de teekeningen, die naar pleister gemaakt waren of een bestaand gebouw, volgens eigene opmeting, in opstand, platten grond en doorsnede voorstelden, en met zilveren medailles werden bekroond. — Voor de teekenscholen te Zalt-Bommel en Apeldoorn zijn medailles aangevraagd. — Te Vorden is door het departement der maatschappij: *tot Nut van het Algemeen*, eene teekenschool opgericht, welke aanvankelijk zeer wel schijnt te voldoen.

Staat en beheer der gevangenen.

Hoezeer in het burgerlijk en militair huis van verzeering te Arnhem de bevolking nog aanmerkelijk is toegenomen, en het ongunstig gewas der aardappelen voortdurend eene belangrijke wijziging in het onderhoud noodzakelijk heeft gemaakt, kan, echter, op het nu geëindigd tijdvak met voldoening worden teruggezien. — Er zijn verscheidene verbeteringen in het gebouw daargesteld. — In 1846 was het hoogste getal gevangenen 310, en het middelbare 262; zijnde de verpleegdagen, ten laste van het rijk, geklommen tot 91,521. — De voeding geeft, niettegenstaande de laatstelijk daaromtrent ingevoerde wijzigingen, ten gevolge van welke het verstrekken van warme spijsen op eenmaal daags is bepaald, en de aardappelen waren uitgesloten, geene aanleiding tot bijzondere opmerkingen. — De vlasspinnerij is regelmatig en onafgebroken voortgezet. In den loop van 1846 hebben 492 gevangenen daaraan deelgenomen. Dezelve heeft uitgeleverd ruim 3874 Nederlandsche ponden vlas en garen, te zamen uitmakende 45,295 strengen van 1000 Nederlandsche ellen ieder. Deze geregelde arbeid brengt veel tot het goed gedrag der gevangenen toe. — Het godsdienstig onderwijs is ook regelmatig, zorgvuldig en met in-acht-neming der bestaande instructiën voortgezet. — De met het schoolhouden belaste onderwijzer is voor zijne roeping bij uitnemendheid berekend, en heeft 74, meestal jeugdige, gevangenen met goed gevolg in het lezen, schrijven en rekenen lessen gegeven. — Door de ter dezer stede gevestigde afdeling van het genootschap tot zedelijke verbetering der gevangenen zijn de kosten van dit onderrigt gedragen, en door haar wordt ook gezorgd, dat er steeds voorraad van geschikte boeken voorhanden zij. — De geneeskundige dienst wordt door den daarmede belaste eersten officier van gezondheid met naauwgezetheid, blijkbare belangstelling en veelal met gunstigen uitslag waargenomen. — De regenten, wier ijver en beheer boven allen lof is verheven, brengen weder hulde toe aan den verdienstelijken concierge en geven het getuigenis, dat hij zich volledig kwijt van al de pligten, die op hem rusten. Zij roemen vooral de belangeloosheid, waarmee hij tijd, vlijt en kennis ten beste geeft, om zich persoonlijk met het toezigt over de vlasspinnerij te belasten; terwijl ook de bewaarders hem met ijver en trouw in zijne werkzaamheden ondersteunen. — In het huis van arrest te Nijmegen werd de voeding op voordedeige voorwaarden aanbesteed. — Aan het schoolonderwijs namen 39 gevangenen deel; zijnde aldaar het eenigst middel, om hun eene geregelde en nuttige afleiding voor de lange ledigheid te verschaffen. — De staat van het gebouw

te Zutphen heeft eenige verandering ondergaan door het aanbrenge van ijzeren staven voor de ramen van corridors. De voeding is verstrekt ingevolge de daarvoor in 1846 ontvange instructiën, waarmede de gevangenen zeer te vreden waren. In den loop dexes jaars zal de vervanging der hangmatten door britsen plaats vinden. Tot werkverschaffing is geene gelegenheid geweest; terwijl er ook vruchteloze pogingen zijn aangewend, om de gevangenen aan het schoolonderwijs te doen deelnemen. — Omtrent de gevangenis te Tiel valt niets bijzonders te vermelden. Bij het gouvernement schijnt het voornemen te bestaan, om bij dezelve eene provisionele woning voor den cipier daar te stellen. — De gevangenis voor veroordeelde doortrekkende gevangenen te Culemborg sal eene doelmatiger inrigting bekomen.

Staat van het armwezen en der instellingen van weldadigheid, banken van leening, spaarbanken enz.

Omtrent de dienst der weldadigheid blijft men te werk gaan naar dezelve regelen en beginselen, welke sedert het bestaan der tegenwoordige armen-wet zijn gevolgd geworden; doch herziening wordt meer en meer eene dringende behoefte. — In moeilijke omstandigheden ondervindt men, dat de liefdadigheid niet vergeefs wordt ingeroepen, maar de toenemende armoede heeft voorzigtigheid en spaarzaam overleg bij de diaconiën doen geboren worden, hetwelk haar bedacht heeft gemaakt op eene strenge afscheiding van eigene en vreemde armlastigen, en daarbij niet zelden tot handelingen verlokt, welke niet geheel van overdrijving vrij te pleiten zijn. Diezelfde strekking wekte een' naijver op ter zake van eigene gezag-uitoefening, en heeft menig diaconie-bestuur in eene als het ware vijandelijke stelling tegen over het burgerlijk bestuur geplaatst. — Het ligt overigens in den aard der zaak, dat de diaconie-fondsen volstrekt onvoldoende zijn, om de bestaande armoede te lenigen. Gesticht in vroegere eeuwen, toen bij onse voorvaderen de weelde niet de middelen, om weldadig te zijn, vernietigde, zijn dezelve in latere tijden weinig toegenomen. Voldoende voor de toemalige bevolking en goedkoopere tijden, moeten die nu tekortschieten. — Het karakter van den Nederlander laat niet toe, behoeften voor oogen te hebben, en die onbevredigd te laten, en van daar dan ook, dat men zelfs bij schromelijke armoede in vele plaatsen, gedurende den jongsten winter, geene voorbeelden heeft gezien van die erge rampen, waarvan andere landen de tooneelen zijn geweest. — De alimentatie-geschillen veroorzaaken ons vele bemoeijingen en omslagtige briefwisselingen. — Zijne Majesteit heeft vrijstelling van zegelregt gelieven te verleenen voor de uittreksels uit de registers van den burgerlijken stand of uit de kerkelijke geboorte-, trouw- of doopboeken, en alle andere stukken, welke moeten strekken, om te geraken tot de aawijzing van het domicilie van onderstand van behoeftigen. — De ingezetenen hebben de armbesturen door intekeningen en collecten in staat gesteld, de behoeftigen, zoo veel mogelijk, te bedeeien. Door de plaatselijke besturen zijn weder grondwerken ondernomen, met het doel, om minvermogenenden arbeid te verschaffen. In bijna alle steden zijn aan de nooddriftigen warme spijsen uitgedeeld en vele eerwaardige bedienaren van de godsdienst (inzonderheid de heer predikant Hooijer te Zalt-Bommel) hebben, met uitnemend gevolg, inzamelingen gedaan. — Van alle welke handelingen wij, met een dankbaar gevoel, hier melding moeten maken. — Men kan niet ontkennen, dat er in den verloopden winter veel gebedeld is. Het zoude volstrekt onmogelijk zijn geweest, om al de bedelaars, die men op kon vangen, ten koste der gemeente-besturen, naar Ommerschans te zenden, en er moest dus oogluiking plaats hebben. — Hier en daar heeft men veel overlast geleden van bedelaars, buiten de gemeenten te huis behoorende, waardoor ook veroorzaakt werd, dat personen, die zulks het minst behoeften, althans dit zeker het minst verdienden, het meest bijeen kregen. — Omtrent de deelneming in de maatschappij van weldadigheid kunnen wij geene gunstige berichten geven. De kosten, op de bedeeeling in de gemeenten loopende, zijn veel geringer dan die, welke de opneming in gemelde maatschappij vorderen, hetgeen ten gevolge heeft, dat van dit gesticht zoo min mogelijk wordt gebruik gemaakt, en dat de belangstelling in hetzelfde daardoor natuurlijker wijze in ons gewest minder is dan in eenige andere streken van dit rijk. — De maatschappijen van moederlijke weldadigheid, ondersteund door giften van Hare Majesteit de koningin, bijdragen der ingezetenen en de gewone toelagen uit plaatselijke kassen, mogten weder de welwillende zorg der bestuurderessen ondervinden; zijnde bij voorbeeld, in de stad Zutphen 85 kraamvrouwen met hare kinderen verpleegd geworden; — te Wageningen 20, en in andere steden mede een groot aantal. — De bestaande spaarbanken telden vele deelnemers. Het departement der maatschappij: tot Nut van het Algemeen te Wageningen heeft, benevens eene werk-inrigting, er ook eene daargesteld.

Nijverheid, handel, scheepvaart, fabrieken en trafijken.

Te Nijmegen is in den staat des handels geen merkbaar verschil ontstaan. — De handel der stad Arnhem heeft den gewenschten vooruitgang niet mogen ondervinden. Alleen doet zich een meerdere toevoer van granen op de markten voor. Zulks mag niet alléén aan de bekwame gelegenheid van transportmiddelen in den winter, maar ook aan den willigen afzet, toegeschreven worden. Tot meer gerief van verkooper en koper is eene overdekte korenbeurs daargesteld. — Te Elburg waren noch handel, noch scheepvaart voordedeig. — Te Harderwijk ging de negotie in hout, schors, heide en rogebrood noch voor- noch achteruit; maar de visscherij heeft het niet voordedeig gehad, uit hoofde van den vroegen winter, en het mislukken van den ansjovis-vangst. — De uitkomst des handels in tabak te Nijkerk was verblijdend en onverwacht, zijnde alles bijna tot hooge prijzen opgeruimd. Ook hebben aldaar de vetweiderij en kalvermesting goede winsten verschaft; — terwijl de scheepvaart mede niet, ongunstig is geweest. — Onder Wageningen heeft de tabak op de hooge landen veel geleden; terwijl het gewas op de lage gronden beter dan het vorige jaar uitviel. Over den zoowel voor het aard-, zand- en bestgoed, als voor het uitschot bedongen prijs valt niet te klagen, maar in het algemeen is het gewigt tegengevallen. — De handel te Zutphen was vrij levendig. Menigvuldig waren de langs den IJssel aangekomene en afgevarene schepen. In 1846 zijn aan de stads-kaai gelost 698 vaartuigen, te zamen 30824 tonnen metende, en geladen 427 schepen, metenda

19451 tonnen. De stoombooten *Drusus* en de *IJssel* zijn 220 malen aangekomen en afgevoerd. — In het district Zutphen heeft de handel in hout en eikenschors wederom gunstige uitkomsten opgeleverd. Ook voor de houtskolen zijn voortdurend goede prijzen gemaakt. De handel in linnen-, pel- en servetgoederen is geenszins toegenomen. Die in spek is daarentegen voordeliger geweest. De voornamelijk in de grens-gemeenten gedreven wordende negotie in koloniale waren schijnt voortdurend winstgevend te blijven. — Het Grift-Kanaal is in 1846 slechts door 556 schepen bevaren. In 1845 bedroeg het getal 1054. Dit groot verschil werd nogtans veroorzaakt, doordien in laatstgemeld jaar de puin en andere materialen voor den grindweg van Apeldoorn op Hattem zijn aangevoerd. — De scheepvaart op den Berkel en ouden IJssel is ongunstiger geweest dan in gewone jaren, ten gevolge van de langdurige droogte, waardoor een volslagen gebrek aan water is ontstaan. — De proeve tot daarstelling en uitbreiding eener werk-inrigting tot het fabriceren van keetlimmen en dwellgoed te Nijmegen heeft de verwachting overtroffen, en blijft in bijval winnen. — Te Zalt-Boemel heeft de fabriek van spijkers en van ijzer-vertinde gereedschappen steeds veel vertier. — In den toestand der vier stoelenmakerijen te Culemborg is geene verandering gekomen. De steenbakkerij aldaar heeft haar fabriekat geregeld kunnen afzetten; terwijl de moutwijn-branderij en aardappelen-siroopfabriek weder, uit gebrek aan stof, niet konden werken. — Te Zoelen wordt eene stijfelmakerij opgericht. — De steenbakkerijen te VVageningen zijn met nog eene vermeerderd, terwijl ook de pannen- en vloeren-fabrieken aldaar blijven bloeijen. — Het is, ondertusschen, in het algemeen te voorzien, dat door het meer in gebruik raken van grind en den aanleg der spoorwegen het debiet van klinkers, zoo tot daarstelling als onderhoud van wegen, alom zal verminderen. — De looijerijen te Doesborgh hebben een' sterken aftrek. — De spinnerij te Hattem voor de zeildoek-fabriek te Crommenie werkt ook tamelijk gunstig. Door vrijwillige bijdragen der ingezetenen en uit de armenfondsen heeft men, ter verkrijging van werk, aan de fabrikanten een verminderd spinloon in rekening kunnen brengen. — De elf bezembinderijen en 25 roggebrood-bakkerijen te Nijkerk hebben goed vertier gehad. — Te Harderwijk gaat eene der twee garentwinderijen zeer vooruit, maar de andere beteekent weinig. — Te Groenlo is men steeds bezig met het spinnen en weven van katoen, het breijen van wolle kousen en handschoenen, misgaders het spinnen der daartoe noodige wol. Er zijn, echter, uit hoofde van overdrijving, weinige verdiensten aan verbonden. — De gedane aanvragen tot vergunning, om te Nijmegen en Zutphen fabrieken voor loopend gas te mogen oprichten, en deze vestingen alzoo te verlichten, zijn, tot onze uiterste bevreemding en leedwezen, door de bemoeijingen van het departement van oorlog afgewezen. — De berichten omtrent de papier-fabrieken op de Veluwe luiden minder gunstig dan in het vorig jaar. — Het vervoer van Apeldoorn naar Amsterdam, Rotterdam en de Oostindiën heeft in 1846 slechts bedragen 44122 riemen, als: naar Amsterdam 18276, naar Rotterdam 21446 en naar de Oostindiën 4400 riemen. — Het debiet naar onze laatstgemelde bezittingen is het meest gedaald, daar dit in 1845 was geklommen tot 7800 riemen. — De gebroeders *Pannekoek* te Heelsom varen voort, uitmuntend ongebleekt en duurzaam papier te maken, waarvan zij een' welverdienden aftrek hebben. — De koperfabriek te Voorst had ook minder debiet dan in het vorig jaar. zijnde in 1846 te Apeldoorn niet boven 143697 Nederlandsche ponden koper daaruit ingescheept. — De nieuw opgerichte koperpletterij te Apeldoorn heeft nog bestendig met wederwaardigheden te worstelen, die ongunstig op het fabriekat werken. — De maroquin-, deken- en duffel-fabrieken, in laatstgenoemde gemeente, bloeijen, hetwelk geenszins het geval is met de wolkammerijen te Barneveld en Scherpenzeel. — De mislukte aardappelen-oogst en het verbod van uitvoer in naburige staten hebben de groote fabriek van siroop en zetmeel te Oosterbeek slechts vergund, eenige maanden te werken, en even zoo de fabriek van sago te Renkum. — De zijmakerij te Heerde heeft opgehouden. Die te Nunspeet werkt goed door, gelijk ook de uitgebreide likeurstokerij te Dieren. — De calico-weverijen blijven in volle werking. Die te Nuntspeet heeft met 100 weefgetouwen in 1846 afgeleverd 10300 stukken. — Het is aan de edelmoedige tusschenkomst der handelaarschappij te danken, dat in het district Zutphen een groot getal katoenwevers in hun eigen onderhoud en in dat van hunne gezinnen heeft kunnen voorzien. — De diemet-fabrieken en bleekerijen te Aalten blijven aan vele handen werk geven; terwijl de fabriek van katoenen-bonten te Bredevoort mede voortdurend werkzaam is. — In de gemeente Neede werken de damast-fabrieken met voordeel; doch verminderen, daarentegen, jaarlijks de linnen-, pel- en servetweverijen. — De ijzergieterijen te Keppel en Terborgh zijn ook niet minder bloeiende dan voorheen geweest. Ook die te Gendringen blijft door het gebruik van houtskolen en ijzer-erts werk verschaffen, en brengt veel geld in omloop. — De snel-zijmakerij te Zevenaar heeft opgehouden.

Landbouw en Veeteelt.
De hoedanigheid der tarwe is in 1846 uitmuntend geweest, doch heeft niet meer dan $\frac{1}{3}$ van eenen gewonen oogst opleverd, zijnde zelfs op sommige plaatsen geheel mislukt. Die dezen winter te volde heeft gestaan, moest veel van de muizen lijden. — De rogge kon hoogstens op een derde van den gewonen opbrengst berekend worden. — De wintergarst leverde van 20 tot 22 mudden den bunder op, maar het zomer-gewas is van mindere waarde, ligt en wankleurig geweest. — De haver heeft door de hitte, behalve op de laaggelegene landen veel geleden. — De boekweit is uitmuntend en bij menschen-geheugen nooit, zoo wat het zaad als het stroo betreft, voordeliger uitgevallen. — Het koolzaad slaagde buitengewoon goed; terwijl ook de prijzen, vooral in betrekking tot den ruimen oogst, voldoende waren. — Over den groei van den tabak waren de verbouwers te vreden. Het blad was groot van gewas, taai, wigtig en gold genoeg. — Zoowel de gele als groene en graauwe erwten hebben een ongunstig verbouw opgeleverd, doch de hooge prijzen de mindere hoeveelheid eenigermate vergoed. — Ook de paarden- en duivenboonen zijn over het algemeen tegengevallen. — De opbrengst der maïs was voldoende, doch de uitkomsten van de Amerikaansche rogge zijn nog niet bekend. — De aardappelen-ziekte heeft zich bijna overal en in alle soorten aan het loof geopenbaard, maar niet noemenswaardig aan den knol medegedeeld. Deze

aardvrucht heeft nauwelijks $\frac{1}{3}$ van eenen gewonen oogst geleverd, en de prijzen zijn zeer hoog geweest. — Zelden heeft men zulke uitmuntende knollen mogen inoogsten, zoo wat smaak, grootte, hoeveelheid als lang loof betrof. Tot in december hebben ze groen aan het vee kunnen gevoerd worden. — De roode en gele wortelen waren groot van stuk en leverden, even als de mangelwortel, een heerlijk verbouw op. — De spurrie en klaver waren zeer goed en overvloedig. Ook hebben de graslanden gunstig gestaan, en er is veel gezond en krachtig hooi gewonnen. — De warmoczerijen hebben smakelijke vruchten geschonken. — Het jonge plantsoen heeft bij uitstek groot schot gemaakt. — Voor de boomvruchten was het een bijzonder slecht jaar, en allen deelden in hetzelfde lot, behalve de druiven en kastanjes. — De opgaande woudboomen tierden goed, en de schadelijke denrups schijnt plotseling verdwenen te zijn. — Het akkermaals-, weerden-, elsen- en esschen-hakhout heeft uitmuntend schot gemaakt. — De gezondheidstoestand der runderen was naar wensch; hebbende de longziekte zich niet van belang uitgebreid. Er is veel vee vetgeweid en naar Engeland uitgevoerd. — De boter is overvloedig gewonnen en heeft ongehoorde prijzen gegolden. — De paarden werden door vreedende kooplieden op de markten weder sterk gezocht. — De schapenteelt was voordelig, en zij werden met geheele scheepsladingen naar Engeland gezonden. — Wegens de duarte van het koren zijn er weinige varkens aangefokt. — De oudste bijenhouders herinneren zich niet, ooit een beter jaar beleefd te hebben, zijnde er korven geweest, welke 30 Nederlandsche ponden inhielden. — Aangaande de zijde-cultuur in de buurtschap *Empe* (gemeente *Brummen*) valt te berigten: dat eenige, in het vorig jaar van de ontbondene maatschappij voor die teelt te Utrecht afkomstige en op de gemelde plantage overgeplaatste, moerbeziënboomen gelukkig zijn geslaagd, even als het overig plantsoen uit de kweekerij van den heer van *Eijndhoven* zelve. Het schoone voorjaars- en zomerweder heeft in de maand augustus eene tweede teelt van wormen doen ontstaan, welke zeer gelukkig voortging. — Uit aanmerking van de in verscheidene gemeenten bij de mindere volksklasse heerschende behoefte aan pootaardappelen, hebben wij eene bijzondere commissie, bestaande uit den baron van *Rhemen van Rhemenshuizen*, mr. *Bijleveld* en mr. *Dutrij van Haeften*, leden van Uedel Groot-Achtbarens vergadering, ingesteld, ten einde kennis te nemen van den omvang en de betrekkelijke verhouding dezer behoefte, en om de giften in te zamelen en doelmatig aan te wenden, welke door de bijzondere liefdadigheid ten onderwerpeliiken einde zouden worden bijgedragen. Deze commissie heeft geene moeite ontzien, om haren last te volbrengen, en hare eervolle, rusteloze en doelmatige bemoeijingen hebben dan ook vele moedelloozen opgebeurd en de zorg van menig huisvader verligt. — Op zondag den 2den mei jl. is in dit gewest ook met godsdienstige plegtigheid in alle tempelgebouwen een algemeene bededag gehouden, ter aanbeveling der belangen des vaderlands bij de algemeene behoefte, door de tweejarige mislukking van den oogst der noodzakelijkste levensmiddelen veroorzaakt. — Als bewijzen van vooruitgang in den landbouw, heeft de districts-commissaris van Veluwe opgegeven, dat op onderscheidene plaatsen van den mol- of wroetploeg met veel voordeel wordt gebruik gemaakt; — dat in eene groote boerderij onder Heerde het voeder van het vee door stoom wordt gekookt; zijnde daar ook de nieuwe dorsch-machine ingevoerd; — dat onder Bennekom het voeder van het vee in eenen gemakkelijken vergaderbak wordt ingezouten, en dat onder Voorst, boven eene groote mestvaalt, waarop het jonge vee loopt, tegen het uitdroogen een dak is gemaakt. — In de gemeenten Gent en Lienden zijn nieuwe veemarkten opgericht. — In de gemeente Bergh ontstond eene onbekende ziekte onder de zeven paarden van eenen landbouwer, waaraan er vijf stierven. — Men gaat onder Ermelo, Apeldoorn en Barneveld, met goed gevolg de verbreding der zandverstuivingen tegen. — Zijne Majesteit heeft goedgekeurd U Edel Groot Achtbarens besluit van den 10 juli 1846, no. 8, strekkende tot het wijzigen van artikel 5 des reglements op de zandverstuivingen, namelijk: dat de woorden »ingevolge de wet van 1810» zullen worden vervangen door »ingevolge de bestaande wetten.»

Jagt en visscherij.
Onder Apeldoorn is weder door 's konings zonen, mitsgaders vele aanzienlijke vreemden en ingezetenen, de oud-ridderlijke valkenjagt gehouden. — Sedert U Ed. Gr. Achtb. laatste zitting, hebben de verordeningen op het stuk der jagt en visscherijen, of de gewone tijperken van opening en sluiting derzelve, geene veranderingen ondergaan.

Gebouwen en werken.
Buitengewone werken werden er aan de provinciale gebouwen niet vereischt en men bepaalde zich dus tot gewoon onderhoud. — Te Nijmegen is de vergrooting van het oude burger-gasthuis en de vernieuwing des voorgevels aanbesteed. — Het stedelijk gast- of ziekenhuis te Arnhem is voltooid, zoodat men zich thans dan ook onledig houdt met voorzieningen in het ameublement, en dit gebouw in den loop dezes jaars waarschijnlijk beschikbaar gesteld zal kunnen worden. — Buiten de Velperbarrière van laatstgemelde stad wordt een uitgestrekt gebouw, tot zangersfeesten, openbare vermaken, zijkheden, tentoonstellingen enz., bestemd, opgericht, hetwelk eerlang gereed zal wezen. — Hiermede meenende onze taak te hebben afgedaan, besluiten wij dit verslag, in de hoop, dat uit het bovenstaande zal blijken, dat ook wij hebben getracht aan het door U. Ed. Gr. Achtb. in ons gestelde vertrouwen te beantwoorden en den goeden gang der administratie in dit gewest te bevorderen.

Aldus gearresteerd te Arnhem, den 14den juni 1847.
De Gedeputeerde Staten der Provincie Gelderland,
BRANTS VAN DE ZIJP.
Ter ordonnantie van dezelve,
De griffier der staten,
M. J. VITRINGA.

Advertentiën.
Getrouwd:
Mr. J. I. BRANTS
en
Jonkvrouwe C. Z. J. M. VAN LÖBEN SELS.
ZUTPHEN, den 7den Julij 1847.

De HoogWelGoboren Heer MAURITZ KAREL JAN BARON VAN WESTERHOLT overleed, in ruim 79-jarigen ouderdom, te VELD, den 6den Julij 1847.

VERKOOP
VAN AANZIEBLLIJKE
VASTE GOEDEREN.
De Notaris VAN ITTERSUM, zal, te *Brummen*, in het Logement de *Kroon*, op Zaterdag den 24sten Julij 1847, bij inact, en 14 dagen daarna, Zaterdag den 7den Augustus, bij toeslag, telkens des voormiddags ten tien ure, in perceelen, massa en ondermassa's publiek verkoopen:
Twee BOEREN ERVEN, het Gummelinck en den Heelkamp genaamd, met LANDHEERSWONING, SCHUUR, BAKHUIS en VARKENSCHOT, TUIN en ENGELSCHEN AANLEG, BOUW- en WEIDEGRONDEN, uitgestrekte AKKERMAALS-BOSSCHEN, EIKEN-, IJPEN en andere OPGAANDE BOOMEN en HOUTGEWASSEN, alles van de beste kwaliteit, te zamen groot 71 Bunders 81 Roeden en 80 Ellen en gelegen in de Provincie *Gelderland*, nabij het Dorp *Brummen*, in de nabijheid van den Straatweg van *Arnhem* naar *Zutphen*, voorts een *SCHAAR* in de Mark van *Oeken*; een *BANK* van 4 en 2½ *ZITPLAATSEN* in eene andere Bank in de Kerk der Hervormde Gemeente *Brummen*, alles breeder omschreven bij gedrukte aanplaks-biljetten.
Nadere informatiën zijn, met vrachtvrije brieven, te bekomen ten kantore van voornoemden Notaris, bij wien 14 dagen vóór de eerste veiling de conditiën zullen ter lezing liggen.

Diligence- en Spoorweg-Expeditie.
VAN HEUMEN, KOENS EN VAN MUNSTER.
Te rekenen van af den 15den dezer vertrekken de Diligences dezer Onderneming van *Arnhem* naar *Nijmegen*;
Na aankomst van den eersten Trein, 's morgens omstreeks 10 uur.
Na aankomst van den tweeden Trein, 's namiddags omstreeks 1½ uur.
In Correspondentie met *Noord-Brabant*, *Cleve* en geheel *Duitschland*.
Van *Nijmegen* naar *Arnhem*:
Des morgens ten 9 ure en des namiddags ten 5½ ure.
Om tijdig voor het vertrek van den tweeden en vierden Trein te arriveren, in correspondentie met *Overijssel*, *Drenthe*, *Groningen* en *Friesland*, *Hamburg*, *Bremen*, enz.

STOOMBOOT-VAART
OF DE
MAAS.
Tusschen **VENLO** en 's **HERTOGENBOSCH.**
ONDERNEMING P. J. BERGER.
Het fraaije ijzeren Stoomschip: *de Maas*, verdeeld in zes, elk op zich zelve waterdichte, plaatsen, zoo voor passagiers als goederen, zal geregeld vertrekken, te beginnen met 17 Julij 1847:
Van *Venlo* naar 's *Bosch*, elken Zaterdag des 's morgens ten 6 ure.
Van 's *Bosch* naar *Venlo*, elken Zondag des 's morgens ten 4 ure.
Prijzen der directe plaatsen.
GK. VK. VO.
Van *Venlo* naar 's *Bosch* (of omgekeerd). f4.75 f3.70 f2.75
Van *Grave* naar 's *Bosch* (of omgekeerd). . . . . » 1.80 » 1.40 » 1.00
Van *Ravenstein* naar 's *Bosch* (of omgekeerd). . . . . » 1.70 » 1.25 » 0.90
Het algemeen tarief van Passagiers en Goederen-vrachten zal binnen eenige dagen bij alle Agenten gratis verkrijgbaar zijn, en te 's *Bosch* bij M. BOUWENS, die tevens de goederen zal aannemen en bestellen.
NB. De dagen en uren der afvaart van *Venlo* naar *Rotterdam* en van *Rotterdam* naar *Venlo* ondergaan geene verandering.

Marktprizen.
NIJMEGEN, 12 juli 1847.
Tarwe ging heden tot vorige prijzen alleen aan hoogbenoedigen af: *Hooglandsche* f20.50 à f21, *Inlandsche* en *Cleefsche* f17.25 à f19. — *Inlandsche Rogge* f10.50, f11.40, *Gedroogde* algemeen tot f10 losgelaten. De verwachting, dat men heden *Nieuwe Rogge* ter markt zou zien, werd teleurgesteld. — *Gerst* niet ter veil. — *Boekweit* slap: f11.25 à f12. — *Haver* zeer schaarsch en van f4.50 à f6.70 opgeruimd. — *Aveelzaad* werd door de olieslagers voor f11 à f11.25 weggekocht.

Waterhoogte te Arnhem.
Den 13 Juli 2 El 0 Palm 0 Duim; gew. 0 D. gev. 5 D.
Te Arnhem, bij C. A. THIEME, Boekdruker.